

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Херсонський навчально-науковий інститут

Кафедра економіки

07877

ЗАТВЕРДЖЕНО
Заступник директора з
навчальної роботи
к.т.н., проф. Дудченко О.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

ПОТЕНЦІАЛ І РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

POTENTIAL AND DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

тип дисципліни *обов'язкова*

мова викладання *українська*

Херсон – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 051 «Економіка», освітня програма «Економіка підприємства».

«15» листопада 2023 року. – 24 с.

Розробник: Руснак А.В., доктор екон. наук, професор, професор кафедри економіки

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» узгоджено з гарантом освітньої програми

Гарант освітньої програми

«Економіка підприємства»

канд. екон. наук, професор

Н.Г. Ревенко

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» розглянуто на засіданні кафедри економіки

Протокол № 4 від «15» листопада 2023 р.

В.о. завідувача кафедри

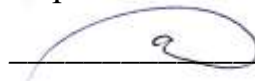

А.В. Руснак

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» розглянуто методичною радою ХННІ НУК.

Протокол № 4 від «16» листопада 2023 р.

Голова МР ХННІ НУК

О.М. Дудченко

© ХННІ НУК, 2023

© Руснак А.В., 2023

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	6
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	6
4. Очікувані результати навчання.....	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	7
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	16
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	17
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	19
9. Засоби навчання.....	20
10. Рекомендовані джерела інформації	20
Додаток.....	23

ВСТУП

Анотація

Освітньою програмою «Економіка підприємства» підготовки бакалаврів передбачено набуття здобувачами вищої освіти: знань про закономірності, принципи та особливості формування, розвитку, конкурентоспроможності потенціалу підприємства як збалансованого інтегрованого утворення; вмінь аналізувати джерела та резерви формування потенціалу підприємства, використовувати сучасні методи оцінки нерухомості, нематеріальних активів, техніко-технологічного, кадрового та сукупного потенціалу підприємства, майна та майнових прав, застосовувати оціночні прийоми та процедури які застосовуються в процесі оцінки вартості підприємства, формувати стратегію та визначати резерви розвитку підприємства.

Програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» розрахована на здобувачів вищої освіти, які вивчили дисципліни: регіональна економіка, економіка підприємства, стратегія підприємства, менеджмент, маркетинг. Програма передбачає комплексне застосування набутих компетенцій для розв'язання прикладних задач щодо оцінки та формування потенціалу підприємства.

Дисципліна «Потенціал і розвиток підприємства» носить міждисциплінарний характер, вона забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти до вивчення навчальних дисциплін «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Управління витратами», а також розробку відповідних розділів атестаційної випускної роботи бакалавра.

Ключові слова: потенціал, оцінка, вартість, підприємство, економіка.

Annotation

The “Economics of the enterprise” educational program for bachelor's training envisages the acquisition by students of higher education of: knowledge about the laws, principles and features of the formation, development, competitiveness of the potential of the enterprise as a balanced integrated education; be able to analyze the sources and reserves of the company's potential, use modern methods of evaluating real estate, intangible assets, technical and technological, personnel and aggregate potential of the company, property and property rights, apply evaluation methods and procedures used in the process of evaluating the value of the company, form a strategy and determine enterprise development reserves.

The program of the educational discipline “Potential and development of the enterprise” is designed for students of higher education who have studied the following disciplines: regional economy, enterprise economy, enterprise strategy, management, marketing. The program provides for the complex application of the acquired competences for solving applied problems regarding the assessment and formation of the enterprise's potential.

The discipline “Potential and development of the enterprise” is interdisciplinary in nature, it ensures the preparation of higher education applicants for the study of the academic disciplines “Justification of business decisions and risk assessment”, “Cost management”, as well as the development of relevant sections of the bachelor's attestation thesis.

Keywords: potential, assessment, cost, enterprise, economy.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5,0	Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки	Обов’язкова	
Модулів – 2		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Електронний адрес РНПД на сайті ХННІ НУК: http://www.kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/business-economics-b.html	Спеціальність 051 – «Економіка» Освітня програма «Економіка підприємства»	Семестр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - немає		7-й	7-й
Загальна кількість годин - 150		Лекцій	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4;		30 год.	8 год.
самостійної роботи студента – 6.		Практичні, семінарські	
		30 год.	8 год.
		Лабораторні	
	Самостійна робота		
	90 год.	134 год.	
	Індивідуальні завдання: - год.		
	Вид контролю: екзамен		
	Форма контролю: комбінована		

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» є формування у здобувачів вищої освіти відповідно до освітньої програми таких компетентностей:

1) інтегральна компетентність:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки;

2) загальні компетентності:

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

3) професійні компетентності:

ФК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати;

ФК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення даної дисципліни є дисципліни: «Регіональна економіка», «Економіка підприємства», «Стратегія підприємства», «Менеджмент», «Маркетинг».

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких результатів навчання:

ПР3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПР7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПР10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПР12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Потенціал підприємства, його економічна сутність, особливості формування та теоретичні основи оцінки

Тема 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства

Ресурси, їх види і класифікації. Місце і значення ресурсів в процесі виробництва. Виробничі ресурси як основа формування потенціалу підприємства. Економічна сутність та значення виробничих ресурсів.

Термін «потенціал» його походження та економічне трактування. Види потенціалу підприємства, його складові та сучасні трактування. Ресурсний потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості. Виробничий потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості. Економічний потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості. Сукупний потенціал підприємства та його складові.

Джерела інформації: [1, с. 9-16; 2, с. 12-18].

Тема 2. Теоретичні основи формування потенціалу підприємства

Поняття системи. Потенціал підприємства як економічна система. Системоутворюючі характеристики потенціалу підприємства. Властивості потенціалу як економічної системи. Цілісність потенціалу. Взаємодія і взаємозв'язок елементів потенціалу. Складність потенціалу. Комунікативність та ієрархічність потенціалу. Альтернативність форм існування потенціалу. Пріоритет якості. Здатність до розвитку та потужність потенціалу.

Процес формування потенціалу підприємства. Підходи до формування потенціалу підприємства Системний підхід. Маркетинговий підхід. Функціональний підхід. Відтворювальний підхід. Інноваційний підхід. Нормативний підхід. Комплексний, інтеграційний та динамічний підходи. оптимізаційний, структурний та ситуативний підходи. адміністративний та поведінковий підхід до формування потенціалу підприємства.

Фактори формування потенціалу підприємства. Зовнішні фактори формування потенціалу. Внутрішні фактори формування потенціалу. Передумови формування потенціалу підприємства. Матеріальна основа потенціалу підприємства. Рівні потенціалу підприємства. Структурна модель формування потенціалу підприємства.

Джерела інформації: [1, с. 20-25; 3, с. 22-28; 4, с. 15-25].

Тема 3. Формування потенціалу підприємства

Матеріальні виробничі ресурси формування продукту та їх економічна сутність. Закони і закономірності формування продукту. Закон рівнозначності та незамінності факторів та його вплив на формування потенціалу підприємства. Закон мінімуму, максимуму, оптимуму та його вплив на формування потенціалу підприємства. Поняття лімітуючого фактора. Закономірності окупності натуральним аграрним продуктом матеріальних виробничих ресурсів. Поріг ефективності застосування аграрних виробничих ресурсів. Закон сукупної дії факторів та його вплив на формування

потенціалу підприємства.

Нематеріальні виробничі ресурси формування аграрного продукту та їх економічна сутність. Закономірності впливу нематеріальних виробничих ресурсів на формування натурального аграрного продукту. Розширення рамок дії лімітуючи факторів. Графічна інтерпретація впливу нематеріальних виробничих ресурсів на формування потенціалу.

Залежності в системі «матеріальні виробничі ресурси – продукт» та їх математичний вираз. Залежності в системі «матеріальні виробничі ресурси – окупність» та їх математичний вираз. Математичний вираз впливу нематеріальних виробничих ресурсів на формування потенціалу. Концепція лімітуючого фактора та її значення в формуванні та оцінці потенціалу підприємства. Кількісна оцінка впливу виробничих ресурсів на формування потенціалу аграрного підприємства. Логічна схема трансформації виробничих ресурсів в натуральний аграрний продукт.

Ресурсний потенціал підприємства та його складові. Поняття ресурсозабезпеченості. Формування ресурсного потенціалу, можливості та критерії його оцінки. Виробничий потенціал підприємства та його складові. Поняття виробничої потужності. Формування виробничого потенціалу, можливості та критерії його оцінки. Економічний потенціал підприємства та його складові. Формування виробничого потенціалу, можливості та критерії його оцінки. Логічна схема формування потенціалу підприємства.

Джерела інформації: [2, с. 26-31; 4, с. 30-35; 5, с. 32-41].

Тема 4. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства

Конкуренція як об'єктивна умова існування потенціалу підприємства. Конкурентоспроможність та її економічна сутність. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства. Рівні конкурентоспроможності потенціалу.

Поняття конкурентних сил. Модель конкурентних сил М. Портера. Характеристика конкурентних сил. Конкурентні переваги підприємства. Чинники утримання конкурентної переваги та їх класифікація.

Етапи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Критерії оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Індикаторні методи та їх сутність. Матричні методи та їх сутність.

Стратегічний аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємства його економічна сутність та мета. Методи стратегічного аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства. *STEP*-аналіз та його сутність. *SWOT*-аналіз та його сутність. *SPACE*-аналіз. *GAP*-аналіз та його сутність. *LOTS* та *PIMS*-аналіз та їх сутність. Метод вивчення профілю об'єкта. Модель *GE/McKinsey*. Система 111-555.

Джерела інформації: [3, с. 42-58; 5, с. 52-59; 6, с. 28-41].

Тема 5. Теоретичні основи оцінки потенціалу підприємства.

Об'єктивна необхідність оцінки потенціалу підприємства. Концепція вартісної оцінки потенціалу підприємства. Підприємство як товар і об'єкт оцінки. Підприємство як об'єкт ринкових угод. Українські особливості та

практика оцінки підприємств. Закон України „Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”. Обов’язкові випадки проведення оцінки. Інші випадки і цілі проведення оцінки підприємств.

Поняття вартості та її сутність. Види вартості та їх ознаки. Поняття ринкової вартості. Неринкові види вартості. Види вартості за цілями оцінки. Вартість залежно від характеру аналога. Вартість за принципами бухгалтерського обліку. Види вартості залежно від перспектив розвитку підприємства.

Принципи оцінки потенціалу підприємства. Принципи оцінки пов’язані з уявленням власника про майно. Принципи оцінки пов’язані з експлуатацією майна. Принципи оцінки пов’язані з ринковим середовищем. Принцип найбільш ефективного використання об’єкту оцінки.

Джерела інформації: [1, с. 71-75; 2, с. 65-72; 5, с. 75-85].

Тема 6. Методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства

Теорія зміни вартості грошей у часі та її вплив на вартість потенціалу. Грошові потоки та їх часова оцінка. Стандартні функції складного процента. Майбутня вартість одиниці. Поточна вартість одиниці. Поточна вартість аннуїтету. Види аннуїтету. Періодичний внесок на погашення позики. Майбутня вартість аннуїтету. Періодичний внесок до фонду нагромадження.

Загальні методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства. Доходний підхід, його сутність та методи. Метод капіталізації та його сутність. Метод дисконтованих грошових потоків та його сутність. Порівняльний підхід, його сутність та методи. Метод ринку капіталу та його сутність. Метод операцій та його сутність. Метод галузевих коефіцієнтів та його сутність. Витратний (майновий) підхід, його сутність та методи. Метод чистих активів та його сутність. Метод ліквідаційної вартості та його сутність.

Джерела інформації для оцінки потенціалу підприємства. Державне регулювання оціночної діяльності в Україні. Нормативна база оціночної діяльності в Україні. Міжнародні організації та стандарти оціночної діяльності. Класифікація інформації для оцінки. Інформація за джерелами виникнення. Інформація за функціями управління. Інформація за часовим аспектом. Вимоги до оціночної інформації. Джерела інформації: [3, с. 89-93; 7, с. 88-95; 16, с. 59-71].

Модуль 2

Оцінка сукупного потенціалу підприємства, окремих складових та резервів його розвитку

Тема 7. Оцінка вартості нерухомого майна

Поняття нерухомого майна та його особливості. Особливості землі як об’єкта оцінки. Особливості будівель і споруд як об’єктів оцінки.

Правове регулювання оцінки землі в Україні. Принципи оцінки землі. Види оцінки землі. Нормативна оцінка землі та її застосування. Експертна оцінка землі та випадки її застосування. Вимоги до експертної оцінки землі та її послідовність. Методичні підходи до експертної оцінки землі. Метод

капіталізації чистого операційного або рентного доходу від використання земельних ділянок. Метод зіставлення цін продажу подібних земельних ділянок. Фактори, що впливають на ціну земельних ділянок. Метод врахування витрат на земельні поліпшення. Метод залишку для землі. Метод середньозваженого коефіцієнта капіталізації. Метод розбивки земельної ділянки.

Методичні підходи до оцінки будівель і споруд. Методи доходного підходу. Метод капіталізації доходів. Метод дисконтованих грошових потоків. Витратний підхід до оцінки будівель та споруд. Метод кошторисного розрахунку. Метод питомих витрат на одиницю площі або об'єму. Поелементний метод. Фізичний знос та його розрахунок. Функціональний знос та його розрахунок. Зовнішній знос та його розрахунок. Метод строку життя та його сутність. Метод розбивки. Порівняльний підхід до оцінки будівель та споруд. Метод порівняння продажів. Метод валового рентного мультиплікатора.

Джерела інформації: [2, с. 91-96; 4, с. 102-110; 5, с. 110-119].

Тема 8. Оцінка вартості машин і обладнання

Техніко-технологічний потенціал підприємства та його характеристика. Особливості машин і обладнання як об'єктів оцінки. Цілі оцінки машин і обладнання та їх особливості.

Класифікація машин і обладнання. Види і групи машин і обладнання. Ознаки за якими класифікуються машини і обладнання.

Особливості застосування доходного підходу при оцінці машин і обладнання. Витратний підхід до оцінки машин і обладнання і його методи. Метод розрахунку за ціною однорідного об'єкта. Індексний метод оцінки. Метод розрахунку за укрупненими нормативами. Порівняльний підхід до машин і обладнання та його методи. Метод ринкових порівнянь. Метод статистичного моделювання ціни. Джерела інформації: [1, с. 112-125; 2, с. 123-129; 3, с. 111-119].

Тема 9. Оцінка нематеріальних активів

Економічна сутність нематеріальних активів. Класифікація нематеріальних активів. Інтелектуальна власність та її складові. Майнові права. Відкладені або відстрочені активи. Гудвіл. Нематеріальні активи за строком корисного використання та оборотністю. Нематеріальні активи за ступенем відчуження та впливом на фінансові результати. Нематеріальні активи за ступенем правової захищеності та вкладенням індивідуальної праці.

Цілі і мета оцінки нематеріальних активів. Особливості вартісної оцінки нематеріальних активів. Пріоритети застосування підходів до оцінки нематеріальних активів. Доходний підхід до оцінки нематеріальних активів та його методи. Метод надлишкового прибутку. Метод виграшу в собівартості. Метод звільнення від «роялті». Метод виділення частки ліцензіара в прибутку ліцензіата. Витратний підхід до оцінки нематеріальних активів та його методи. Метод вихідних витрат. Метод відновлювальної вартості. Метод вартості заміщення. Порівняльний підхід до оцінки

нематеріальних активів та його методи. Метод порівняння продажів.

Джерела інформації: [2, с. 141-152; 3, с. 156-171; 5, с. 165-175].

Тема 10. Трудовий потенціал підприємства та його оцінка

Кадровий потенціал підприємства та його сутність. Складові кадрового потенціалу підприємства. Особливості кадрового потенціалу. Кількісні показники опису кадрового потенціалу. Якісні показники опису кадрового потенціалу. Індивідуально-кваліфікаційний потенціал працівника та його характеристики. Зміни величини кадрового потенціалу. Особливості опису кадрового потенціалу підприємства.

Вартісна оцінка кадрового потенціалу та її цілі. Витратний підхід до оцінки кадрового потенціалу та особливості його застосування. Доходний підхід до оцінки кадрового потенціалу та особливості його застосування. Метод оцінки кадрового потенціалу за В. Алавердяном. Кадровий аудит та його сутність. Кваліфікаційне тестування. Експертна оцінка впливу кадрового потенціалу на вартість підприємства. Метод «асесмент – центру».

Ефективність використання кадрового потенціалу її сутність та підходи до визначення. Система критеріальних показників визначення ефективності кадрового потенціалу підприємства. Бальна оцінка соціально-психологічного клімату. Комплексний показник ефективності кадрового потенціалу підприємства.

Джерела інформації: [2, с. 161-172; 3, с. 171-175; 5, с. 162-172].

Тема 11. Оцінка сукупного потенціалу підприємства (вартості бізнесу)

Оцінка підприємства як оцінка бізнесу. Оцінка бізнесу як цілісного майнового комплексу. Оцінка діючого підприємства. Доходний підхід до оцінки бізнесу. Витратний підхід до оцінки бізнесу. Порівняльний підхід до оцінки бізнесу. Переваги та недоліки підходів до оцінки бізнесу.

Методи доходного підходу до оцінки бізнесу та їх застосування. Методи засновані на прогнозах грошових потоків. Метод прямої капіталізації. Етапи застосування методів дисконтування грошових потоків. Коректування фінансових звітів. Прогнози грошових потоків. Оцінка за допомогою методів, заснованих на аналізі надприбутку. Метод економічної доданої вартості та його сутність. Метод Едвардса-Белла-Ольсона та його сутність.

Особливості застосування порівняльного підходу до оцінки бізнесу. Вимоги до інформації та способи її отримання. Метод ринку капіталу та його методи. Метод угод та особливості його застосування. Метод галузевих коефіцієнтів та особливості його застосування. Цінові мультиплікатори та їх сутність. Інтервальні мультиплікатори. Моментні мультиплікатори. Коректування попередньої величини вартості.

Майновий підхід до оцінки бізнесу та його особливості. Методи майнового підходу та особливості їх застосування. Метод вартості чистих активів та особливості його застосування. Корегування статей балансу. Нормалізація фінансової документації. Метод ліквідаційної вартості

та особливості його застосування. Види ліквідаційної вартості. Оцінка упорядкованої ліквідаційної вартості. Оцінка примусової ліквідаційної вартості.

Джерела інформації: [2, с. 180-192; 3, с. 201-220; 5, с. 211-222].

Тема 12. Особливості оцінки вартості підприємств

Оцінка основних засобів в сільському господарстві. Оцінка будівель, споруд та майнових комплексів аграрних підприємств. Оцінка машин, технологічного обладнання та транспортних засобів в сільському господарстві. Оцінка продуктивної та робочої худоби. Оцінка племінної худоби. Оцінка багаторічних насаджень.

Оцінка земельних ділянок та прав користування ними. Оцінка сільськогосподарських угідь. Оцінка прав користування чужою земельною ділянкою.

Оцінка оборотних активів аграрних підприємств. Оцінка нематеріальних активів в сільському господарстві. Відображення в обліку результатів експертної оцінки майна аграрних підприємств.

Джерела інформації: [2, с. 193-202; 3, с. 199-220; 4, с. 201-223; 5, с. 225-236].

Тема 13. Прикладні аспекти оцінки потенціалу підприємства

Моніторинг поточних можливостей та його сутність. Особливості організації моніторингу поточних можливостей. Процес організації моніторингу поточних можливостей. Моделювання потенціалу та їх приклади. Графоаналітична модель потенціалу підприємства.

Спеціальні випадки застосування оцінки потенціалу підприємства. Викуп паїв та варіанти їх оцінки. Випуск акцій та їх оцінка. Особливості оцінки підприємств, що приватизуються. Санація підприємств-банкрутів та їх оцінка. Перевірка ціни пропозиції акцій.

Джерела інформації: [1, с. 235-245; 3, с. 256-265; 4, с. 265-269; 5, с. 271-280].

Тема 14. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови

Розвиток підприємства його об'єктивна необхідність та економічна сутність. Принципи і напрями розвитку підприємства. Фактори, що впливають на розвиток підприємства. Вимоги та критерії оцінки ефективності розвитку підприємств. Розвиток підприємств в ринкових умовах: особливості, напрями, тенденції та наслідки.

Сучасні концепції розвитку підприємства. Стратегії розвитку підприємства та його потенціалу. Соціально-економічні передумови розвитку підприємств. Особливості розвитку підприємств різних галузей. Вплив НТП на розвиток підприємств та їх потенціалу.

Джерела інформації: [2, с. 295-299; 3, с. 258-269; 4, с. 269-285].

Тема 15. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу

Резерви розвитку підприємства та його потенціалу. Економічні резерви розвитку підприємства. Техніко-технологічні та організаційні резерви

розвитку підприємства. Сучасні методичні підходи до визначення та оцінки резервів розвитку підприємства. Аналітичні, статистичні та економіко-математичні методи та їх застосування в визначенні та оцінці резервів розвитку підприємства та його потенціалу

Критерії вибору моделей та стратегій розвитку підприємства. Обґрунтування та формування стратегії розвитку підприємства. Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства. Реінженіринг господарського розвитку підприємства.

Джерела інформації: [1, с. 295-299; 2, с. 258-269; 4, с. 269-285].

5.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем дисципліни	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Разом	у тому числі			Разом	у тому числі		
		Лекції	Практична робота	Самостійна робота		Лекції	Практична робота	Самостійна робота
Модуль 1. Потенціал підприємства, його економічна сутність, особливості формування та теоретичні основи оцінки.								
Тема 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства	10	2	2	6	10	2	-	8
Тема 2. Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 3. Особливості формування потенціалу підприємства	10	2	2	6	10	-	2	8
Тема 4. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 5. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства	10	2	2	6	12	-	-	12
Тема 6. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства	14	2	2	10	12	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	64	12	12	40	64	2	2	60
Модуль 2. Оцінка сукупного потенціалу підприємства, окремих складових та резервів його розвитку								
Тема 7. Оцінка вартості нерухомого майна підприємства	10	2	2	6	10	2	2	6
Тема 8. Оцінка вартості машин та обладнання	10	2	2	6	10	-	2	8
Тема 9. Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання	10	2	2	6	12	2	2	8
Тема 10. Трудовий потенціал підприємства його та його оцінювання	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 11. Оцінка сукупного потенціалу підприємства (вартості бізнесу)	10	2	2	6	10	2	-	8
Тема 12. Особливості оцінки вартості підприємств	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 13. Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства	8	2	2	4	8	-	-	8
Тема 14. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови	8	2	2	4	8	-	-	8
Тема 15. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу	10	2	2	6	10	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	86	18	18	50	86	6	6	74
Усього годин	150	30	30	90	150	8	8	134

Примітка. Для студентів заочної форми навчання викладаються оглядові лекції за темами змістових модулів в обсягах відповідно до таблиці.

5.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сутнісна характеристика потенціалу підприємства	2	
2	Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель	2	
3	Особливості формування потенціалу підприємства	2	2
4	Конкурентоспроможність потенціалу підприємства	2	
5	Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства	2	
6	Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства	2	
7	Оцінка вартості нерухомого майна підприємства	2	2
8	Оцінка вартості машин та обладнання	2	2
9	Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання	2	2
10	Трудовий потенціал підприємства його та його оцінювання	2	
11	Оцінка сукупного потенціалу підприємства (вартості бізнесу)	2	
12	Особливості оцінки вартості підприємств	2	
13	Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства	2	
14	Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови	2	
15	Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу	2	
Разом		30	8

5.3. Самостійна робота

№ з/п	Вид роботи	Норматив	Кількість годин	
			Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4	5
1	Підготовка до лекцій	1 год. на 1 лекцію	15	8
2	Підготовка до практичних робіт	підготовка до практичних занять – 1-2 год/ 1 заняття	15	4

Продовження табл.

1	2	3	4	5
3	Підготовка до екзамену	підготовка до контрольних заходів – 15 (30) год. на 1 захід	15	15
4	Підготовка до поточного модульного контролю		15	-
5	Виконання контрольної роботи	мінімум 15 годин на 1 роботу	-	30
6	Тема 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства		2	5
7	Тема 2. Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель		2	5
8	Тема 3. Особливості формування потенціалу підприємства		2	5
9	Тема 4. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства		2	5
10	Тема 5. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства		2	5
11	Тема 6. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства		2	5
12	Тема 7. Оцінка вартості нерухомого майна підприємства		2	5
13	Тема 8. Оцінка вартості машин та обладнання		2	5
14	Тема 9. Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання		2	5
15	Тема 10. Трудовий потенціал підприємства його та його оцінювання		2	6
16	Тема 11. Оцінка сукупного потенціалу підприємства (вартості бізнесу)		2	5
17	Тема 12. Особливості оцінки вартості підприємств		2	6
18	Тема 13. Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства		2	5
19	Тема 14. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови		2	5
20	Тема 15. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу		2	5
Разом			90	134

Примітка. У дужках для заочної форми

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Методи навчання:

для всіх видів занять:

- робота з літературою – опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольної-корекційної функції в умовах формальної освіти;

для лекційних занять:

- лекція – усний виклад навчального матеріалу, який характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованою розумових образів, доведень і узагальнень;

- відеометод – використання відеоматеріалів для активізації наочно-чуттєвого сприймання; забезпечує більш легке засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості;

для практичних занять:

- практична робота – метод поглиблення і закріплення теоретичних положень навчальної дисципліни та формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом виконання відповідно сформульованих завдань.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- письмовий контроль результатів навчання;
- усні відповіді на практичних заняттях;
- поточні модульні контрольні роботи у формі тестування (тестовий контроль);
- екзамен.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення здобувача вищої освіти оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заключного екзамену.

Питома вага заключного екзамену в загальній системі оцінок – **40 балів**. Право здавати заключний екзамен дається здобувачу вищої освіти, якій з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок і заключного екзамену набирає не менше **60 балів**. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки екзамену.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час виконання завдань практичних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

7.1. Форми контролю результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти та їх оцінювання

Практична робота

Бал	Критерії оцінювання
3	Робота виконана у встановлений термін. Здобувач вищої освіти самостійно визначає тип задачі і раціонально розв'язує її. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам.
2	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Здобувач вищої освіти наводить потрібні формули. Розв'язує задачу користуючись алгоритмом. Складений звіт містить неточності у висновках та помилки
1	Здобувач вищої освіти складає скорочену умову задачі, робить обчислення лише за готовою формулою.
0	Здобувач вищої освіти не розв'язує задачі.

Поточний модульний контроль у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	15	14	12	11	9	8	6	5	3	2

7.2. Узагальнюючі результати поточного контролю знань

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Виконання практичних робіт	10 роб. × 3 бали = 30 балів	10 роб. × 3 бали = 30 балів
Поточний модульний контроль	2 МКР × 15 балів = 30 балів	-
Виконання контрольних робіт	-	1 роб. × 30 балів = 30 балів
Всього	60	60

Контрольна робота (для заочної форми)

Бал	Критерії оцінювання
30	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, аргументовано і у правильній послідовності. Використані не тільки рекомендовані джерела інформації, а й новітні, самостійно знайдені у періодичних виданнях та в інтернет-ресурсах. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота достатньо ілюстрована, оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи здобувач вищої освіти вільно орієнтується в матеріалах.
20	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, логічно. Використані рекомендовані джерела інформації. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи здобувач вищої освіти орієнтується в матеріалах, у відповідях є неточності.
10	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено у правильній послідовності, але недостатньо повно. Недостатньо використані рекомендовані джерела інформації. Висновки сформульовані формально або не зв'язані з матеріалами роботи. В оформленні роботи є порушення вимог до технічної документації. Під час захисту роботи здобувач вищої освіти в цілому орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки та неточності.
5	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено безсистемно, висновки сформульовані формально або відсутні. Робота оформлена неохайно, з порушенням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи здобувач вищої освіти слабо орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки.
0	Роботу не виконано

Підсумковий контроль у формі екзамену

Підсумковий контроль складається з тестування (2 тестових завдання), відповіді на 2 контрольних питання, 1 практичне завдання.

Тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Відповідь (1 питання – 10 балів)

Бал	Критерії оцінювання
10	Здобувач вищої освіти вільно володіє матеріалом, дає вичерпну, повну відповідь на поставлені та додаткові питання за змістом навчальної дисципліни.
8	Здобувач вищої освіти орієнтується у матеріалі, дає не досить повну відповідь на поставлені та додаткові питання за змістом навчальної дисципліни.
6	Здобувач вищої освіти має уявлення про зміст питань, дає не досить повну відповідь на поставлені та додаткові питання за змістом навчальної дисципліни.
4	Здобувач вищої освіти має уявлення про зміст питань, дає нечіткі та неточні відповіді на поставлені та додаткові питання за змістом навчальної дисципліни.
2	Здобувач вищої освіти має уявлення про зміст питань, дає нечіткі та неточні відповіді на поставлені питання, але не дає відповіді на додаткові.
0	Здобувач вищої освіти не орієнтується у матеріалах питання, не може відповісти на додаткові питання за змістом навчальної дисципліни.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

№ змістового модуля і теми	Денна форма		Заочна форма		
	Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів	
ЗМ 1	T1	Практична робота № 1	3	Практична робота № 1	3
	T2	Практична робота № 2	3	Практична робота № 2	3
	T3	Практична робота № 3	3	Практична робота № 3	3
	T4	Практична робота № 4	3	Практична робота № 4	3
	T5	Практична робота № 5	3	Практична робота № 5	3
ПМК	Тест № 1	15	-	-	
ЗМ 2	T7	Практична робота № 6	3	Практична робота № 6	3
	T8	Практична робота № 7	3	Практична робота № 7	3
	9	Практична робота № 8	3	Практична робота № 8	3
	T10	Практична робота № 9	3	Практична робота № 9	3
	T11	Практична робота № 10	3	Практична робота № 10	3
ПМК	Тест № 2	15	-	-	
Підсумковий контроль	Екзамен, в т.ч.	40	Екзамен, в т.ч.	40	
	Тестування	10	Тестування	10	
	Відповідь	10	Відповідь	10	
	Практичні завдання	10		20	
Сума		100		100	

9. Засоби навчання

Технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, персональні комп'ютери з підключенням до мережі Інтернет.

При проведенні занять за дистанційною формою навчання використовуються дистанційні платформи й інформаційно-комунікаційні технології (Moodle, Google Classroom, DingTalk, ZOOM Cloud Meetings, Skype, Viber, WeChat, Telegram, соціальні мережі тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.- 352 с.
2. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. Посібник.-К.: КНЕУ, 2003.-316 с.
3. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Посібник для сам вивчення дисципліни.-К.: КНЕУ, 2004.- 368 с.
4. Маршалок М.С., Радько В.І., Нікітченко С.О. «Потенціал та розвиток підприємства». Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни - К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2014.- 322 с.
5. Кулакова С.Ю., Міняйленко І.В. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства». – Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2015. – 214 с.

Допоміжна література

6. Гончар О. Розробка стратегії розвитку потенціалу підприємства за умов глобалізації та євроінтеграції / О. Гончар //Економіст. -2015.-№1.-С.49-52.
7. Дехтяренко І. В. Дослідження методів визначення виробничого потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / Дехтяренко І. В. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1427/2.pdf>
8. Дуда С.Т. Методичні основи оцінювання виробничого потенціалу підприємства/ С.Т. Дуда, А.О. Танцюра // Науковий вісник НЛТУ України . – 2013. – Вип. 33.17 – С. 206-211.
9. Іваницька С.Б. Кадровий потенціал підприємства:фактори формування та використання [Електронний ресурс] / Іваницька С.Б., Анісова Н.В., Петрова А.О. // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". - № 10. - 2013. - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/>
10. Красноруцький, О. О. Концептуальні підходи до управління економічним потенціалом аграрних підприємств [Текст] / О.О. Красноруцький,С.В. Руденко// Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – №3. – С. 77-84.
11. Ковальська А.І. Економічна сутність кадрового потенціалу та його роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / А.І. Ковальська. - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/>
12. Корнійчук Г.В. Характеристика фінансового потенціалу

підприємства як економічної категорії / Г.В. Корнійчук Г.В. // Економіка АПК. 2016. №11. С. 44- 48.

13. Кулакова С.Ю., Міняйленко І.В. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства». – Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2015. – 214с.

14. Липкань О.В. Методичні підходи до оцінки виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства / О.В. Липкань // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. - №1(128). – С.145-147.

15. Ляшов Д. О. Потенціал та розвиток підприємства [Електронний ресурс] : конспект лекцій з дисципліни «Потенціал та розвиток підприємства» для студентів спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства» всіх форм навчання / Д. О. Ляшов. – Маріуполь : ПДТУ, 2017. – 173 с. – Режим доступу: <http://umm.pstu.edu/handle/123456789/12222>

16. Мельник Л. Забезпечення розвитку виробничого потенціалу підприємства в умовах переходу до сталого розвитку [Електронний ресурс] / Лілія Мельник // Соціально- економічні проблеми і держава. — 2017. — Вип. 2 (17). — С. 94-103. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2017/17mlmdsr.pdf>.

17. Міценко Н. Розвиток підприємства на основі інформаційного та інноваційного потенціалу / Н. Міценко, А. Міщук // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. - 2016. - № 4. - С. 191-204. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_4_17.

18. Оцінка потенціалу підприємства: конспект лекцій / укладачі: Є.В. Мішенін, О.М. Дутченко, Т.О. Семененко. – Суми : Сумський державний університет, 2017. –113 с.

19. Пісоченко Т. С. Формування та розвиток експортного потенціалу підприємств агропродовольчого підкомплексу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Т. С. Пісоченко. - Миколаїв : МНАК, 2017. - 32 с.

20. Плотницька С.І. Застосування інструментарію стратегічного управління для діагностики економічного потенціалу аграрних підприємств / С. І. Плотницька // Вісник Сумського аграрного національного ун-ту. – Серія «Економіка і менеджмент». – Випуск 5 (64). – 2015. – С. 239-244.

21. Рзаєв Г. І. Фінансовий потенціал підприємства та напрями його оцінки / Г. І. Рзаєв, О. В. Жовтівська // ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2014. – Т. 19. Випуск 2/4. – С. 49-55. – Режим доступу: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2014_19_2_4/10.pdf.

22. Римаренко В.О. Розвиток кадрового потенціалу підприємств харчової промисловості [Електронний ресурс] / В.О. Римаренко. — Режим доступу: http://vuzlib.com.ua/articles/book/Rozvitok_kadrovogo_potencial

23. Таранюк Л. М. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник / Л. М. Таранюк. - Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2016. - 278 с.

24. Харун О.А. Оцінка трудового потенціалу промислового підприємства / О.А. Харун // Наукові праці Кіровоградського національного

технічного університету. Економічні науки. – 2014. – Вип. 25. – С. 92-97. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2014_25_16

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Case Україна. Періодичні видання, економічний огляд. – Режим доступу: case-ukraine.com.ua.
3. Головний економічний журнал України. – Режим доступу: economist.net.ua.
4. Європейський вибір України. – Режим доступу: www.minyust.gov.ua.
5. Сайт журналу «Бізнес Інформ». – Режим доступу: www.businessinform.net.
6. Сайт журналу «Проблеми економіки». – Режим доступу: www.problecon.com.
7. Сайт журналу «Економіка розвитку». – Режим доступу: www.ed.ksue.edu.ua.
8. Сайт журналу «Економічна теорія». – Режим доступу: <http://www.etet.org.ua>.
9. Сайт журналу «Актуальні проблеми економіки». – Режим доступу: eco-science.net.
10. Офіційні видання Верховної Ради України. – Режим доступу: obcom.net.ua.
11. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.
12. Офіційний сайт Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова. – Режим доступу: <http://nuos.edu.ua>.
36. Офіційний сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка. – Режим доступу: korolenko.kharkov.com.
14. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України. – Режим доступу: nplu.org.
15. Офіційний сайт Львівської наукової бібліотеки ім. Василя Стефаника НАН України. – Режим доступу: www.lsl.lviv.ua.
16. Офіційний сайт Одеської державної наукової бібліотеки ім. М. Горького – Режим доступу: odnb.odessa.ua.

Розробник:
д.е.н., професор

А.В. Руснак

Питання для модульного контролю знань

Контрольні питання до 1-го модуля

1. Термін «потенціал» його походження та економічне трактування.
2. Види потенціалу підприємства, його складові та сучасні трактування.
3. Ресурсний потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості.
4. Виробничий потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості.
5. Економічний потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості.
6. Сукупний потенціал підприємства та Потенціал підприємства як економічна система.
7. Системоутворюючі характеристики потенціалу підприємства. Властивості потенціалу як економічної системи.
8. Процес формування потенціалу підприємства.
9. Підходи до формування потенціалу підприємства
10. Фактори формування потенціалу підприємства.
11. Матеріальна основа потенціалу підприємства.
12. Рівні потенціалу підприємства.
13. Структурна модель формування потенціалу підприємства.
14. Етапи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
15. Критерії оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
16. Об'єктивна необхідність оцінки потенціалу підприємства.
17. Концепція вартісної оцінки потенціалу підприємства.
18. Принципи оцінки потенціалу підприємства.
19. Загальні методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства.
20. Джерела інформації для оцінки потенціалу підприємства.

Контрольні питання до 2-го модуля

21. Оцінка вартості нерухомого майна
22. Оцінка вартості машин і обладнання
23. оцінка нематеріальних активів
24. Кадровий потенціал підприємства та його сутність.
25. Складові кадрового потенціалу підприємства.
26. Особливості кадрового потенціалу.
27. Кількісні показники опису кадрового потенціалу.
28. Якісні показники опису кадрового потенціалу.
29. Індивідуально-кваліфікаційний потенціал працівника та його характеристики.
30. Зміни величини кадрового потенціалу.
31. Особливості опису кадрового потенціалу підприємства.
32. Вартісна оцінка кадрового потенціалу та її цілі.

33. Витратний підхід до оцінки кадрового потенціалу та особливості його застосування.

34. Ефективність використання кадрового потенціалу її сутність та підходи до визначення.

35. Система критеріальних показників визначення ефективності кадрового потенціалу підприємства.

36. Оцінка сукупного потенціалу підприємства (вартості бізнесу).

37. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу.

38. Резерви розвитку підприємства та його потенціалу.